

SPECIÁLNÍ PRŮZKUM

Průzkum je nejdůležitějším druhem bojového zabezpečení. Představuje souhrn opatření, jež uskutečňují velitelé všech stupňů, štáby a vojska k získávání průzkumových zpráv o nepříteli a terénu v prostoru předpokládané bojové činnosti, nezbytné k přípravě a úspěšnému vedení operace a boje.

V rámci ČSLA je organizován a uskutečňován operační a taktický průzkum. **Speciální průzkum**, jako jeden z druhů operačního průzkumu, je určen k získávání zpravodajských poznatků a plnění speciálních opatření v týlu nepřítel ve prospěch frontu a armády. Organizují jej štáby frontu a armády a vedou průzkumné orgány svazku, útvarů a jednotek speciálního určení.

Z tohoto pojetí speciálního průzkumu je jeho **hlavním cílem**: získávání zpráv o uskupení vojsk nepřítel, jejich zámyslu a bojové činnosti, především o jeho prostředcích hromadného ničení a nejdůležitějších objektech, jejich zničení nebo vyřazení a narušování činnosti týlových zařízení nepřítel.

V souladu s těmito cíli může poskytovat pomoc pokrokovým silám v organizaci partyzánského a povstaleckého hnutí v týlu nepřítel a využívat je při plnění průzkumných úkolů a speciálních opatření.

Vojenská doktrína členských států Varšavské smlouvy, která je přísně obranná, má vliv i na oblast speciálního průzkumu. Nezávisle na podmínkách přechodu do obrany je tento průzkum organizován z hlediska, že obrana bude mít omezený časový charakter. Proto je při organizaci speciálního průzkumu v obranné operaci nutné získávat a shromažďovat takové zprávy o nepříteli, které jsou nezbytné k vedení obrany, ale i k zabezpečení rychlého přechodu vojsk frontu do protiútoků. K tomu je nutné již v míru plánovat řadu **opatření**. Mimo jiné:

- stanovit odpovědnost jednotlivých stupňů velení za vedení průzkumu a za ničení objektů nepřítel, zvláště prvního pořadí,

- udržovat těsnou součinnost s orgány Pohraniční stráže, frontovým a vojskovým letectvem,
- plánovat zasazení průzkumných orgánů speciálního určení i ponechání na vlastním území v prostorech, kde je očekáván úspěch útočné činnosti nepřítele,
- sladit úsilí a upřesnit součinnost jednotlivých druhů operačního i taktického průzkumu, se sousedy a s nadřízeným stupněm velení.

To **vyžaduje** automatizaci velení a řízení sil i prostředků průzkumu, vybudování autonomního systému spojení zpravodajských orgánů a zkracování informačního toku při předávání zpravodajských poznatků nadřízeným štábům a palebným prostředkům.

Ve srovnání s jinými druhy operačního průzkumu má speciální průzkum několik **předností**. Průzkumné orgány speciálního určení mají možnost pronikat bezprostředně k objektům nepřítele, nepřetržitě vést jejich průzkum, hodnotit ráz činnosti a zámysl dalšího použití, mohou rozlišit klamné objekty od skutečných, na místě hodnotit situaci a získávat hodnověrné zprávy o nepříteli. Tyto orgány mají největší možnost na základě svého pozorování a hodnocení situace objektu, zvolit nejvhodnější okamžik pro efektivní ničení (vyřazení) objektu s použitím minimálních prostředků, buď vlastními silami nebo předáním přesných podkladů pro ničení letectvem a raketami.

Nevýhodou speciálního průzkumu je složitá přeprava a zasazení do týlu nepřítele, velký vliv situace v jeho týlu na psychické a fyzické vypětí průzkumníků při plnění bojových úkolů, omezená možnost vedení rádiového provozu, silné působení kontrarozvědných a policejních složek nepřítele proti zasazeným průzkumným orgánům, zatím nízká úroveň současné vybavenosti skupin technickými prostředky průzkumu na bázi nejnovějších vědeckých poznatků a v neposlední řadě i omezené možnosti materiálního, týlového a technického zásobování těchto skupin.

Na speciální průzkum jsou kladeny všeobecně stejné **požadavky** jako na průzkum. Mezi nejdůležitější však **patří** utajení, které spočívá v přísném dodržení všech bezpečnostních opatření při organizaci, přípravě a plnění průzkumných úkolů a speciální činnosti týlu nepřítele, ale i vysoká přesnost určení souřadnic objektů, která zajistí efektivní použití našich prostředků ničení.

Průzkumné orgány speciálního určení plní bojové úkoly ve vztahu ke konkrétním objektům v týlu nepřítele, jejichž charakteristika je různorodá. Objekty nepřítele se rozlišují svými rozměry a rozmístěním v terénu, nemusí všechny mít v konkrétní situaci vždy prvořadý význam. Proto při volbě objektů speciálního průzkumu je nutné brát v úvahu všeobecnou a zvláštní situaci v pásmu frontu (armády), význam objektů pro nepřítele

i naše vojska, jejich důležitost na vývoj bojové činnosti, nárůst ztrát nepřítele při zničení (vyřazení) těchto objektů a také možnosti sil i prostředků speciálního průzkumu.

K objektům speciálního průzkumu patří:

- oddíly (baterie) operačně taktických prostředků jaderného napadení v prostorech bojového rozmístění nebo za přesunu,
 - letiště s letkami letounů-nosičů jaderných pum,
 - uzly jaderných minových zátarasů,
 - sklady a místa zásobování jadernou a jinou speciální municí,
 - divize (brigády) pozemního vojska a svazky jiných druhů vojsk a služeb,
 - oddíly (baterie) protiletadlových řízených střel a letiště stíhacího letectva,
 - místa velení na operačním stupni, střediska (stanoviště) navádění letectva a protivzdušné obrany,
 - letiště bitevního, průzkumného a dopravního letectva,
 - průzkumné palebné systémy na operačním stupni,
 - útvary a zařízení týlu svazů a jejich záloh, základny nebo sklady konvenční výzbroje, munice, pohonných hmot a ostatního materiálu, prvky systému potrubní, železniční a silniční dopravy,
 - terénní tvary a předměty (hydrotechnické stavby, přepraviště, horské průsmyky a přechody, vybudování obranných čar),
 - prostory činnosti plánovaných vlastních operačních výsadek,
 - jiné důležité objekty podle rozhodnutí zpravodajských orgánů svazů.
- Ne vždy je možné silami jedné skupiny zjistit celý objekt, zvláště je-li rozmístěn na velké ploše.

Výzkum a zkušenosti ze cvičení potvrzují, že **průzkumná skupina speciálního určení (PzS SU)** v síle 1 + 6 je **schopna vést průzkum a plnit speciální opatření** na jednom z těchto objektů, a to při průzkumu:

● **prostředků jaderného napadení:**

- baterie operačně taktických raket,
- letiště letky letounů-nosičů jaderných pum,
- polní pohyblivý sklad nebo místo zásobování jadernou municí,
- uzel jaderných minových zátarasů,

● **pozemních vojsk:**

- brigáda pozemního vojska (v některých případech i hlavní prvky bojové sestavy divizí prvního sledu),

● **vojenských vzdušných sil:**

- letiště letek taktického, bitevního, průzkumného nebo dopravního letectva,

● **uskupení prostředků PVO:**

– oddíl protiletadlových řízených střel středního nebo baterie PLŘS dalekého dosahu,

● **míst velení vojskům a zbraňovým systémům:**

– velitelské stanoviště armádního sboru a výše,

● **týlových zařízení:**

– základna nebo sklad materiálu všeho druhu,

● **obránných čar (prostorů);**

– obranný prostor brigády,

● **komunikačních uzlů:**

– samostatný prvek komunikačního uzlu,

– stanice,

– přepraviště,

– přehrada,

– most.

Tento přehled objektů je nutné považovat za informativní. PzS SU může být stanoven úkol k průzkumu i většího, nebo naopak menšího objektu **v hloubce do 300 km** (u armády) a **do 600 i více km** (u frontu) na **ploše zpravidla 100 i více km²**, podle rozhodnutí velitele svazku (útvary) speciálního určení v závislosti na konkrétní situaci.

Síly a prostředky speciálního průzkumu tvoří organické svazky (útvary) speciálního určení a orgány průzkumu frontu (armády) určené nebo vyčleňované k vedení speciálního průzkumu a také průzkumná technika, výzbroj a prostředky zabezpečení, kterými jsou plněny průzkumné úkoly a speciální opatření v týlu nepřítele.

K plnění těchto úkolů může mít front výsadkovou brigádu speciálního určení a armáda prapor speciálního určení.

Základním orgánem speciálního průzkumu je **průzkumná skupina speciálního určení** vybavená potřebnou průzkumnou a bojovou technikou, speciální výzbrojí, výstrojí, trhavinami a materiálem nutným ke splnění bojového úkolu v týlu nepřítele.

Složení PzS SU může být podle rozhodnutí velitele svazku (útvary) SU změněno v závislosti na stanoveném bojovém úkolu, situaci v týlu nepřítele a na množství organických PzS SU, které má velitel k dispozici. PzS SU bude plnit bojový úkol v týlu nepřítele zpravidla ve složení 1 + 6 osob se svými organickými prostředky, výzbrojí, bojovou a průzkumnou technikou.

Skupiny, které plní úkoly průzkumu a ničení důležitých objektů nepřítele, mohou mít podle rozhodnutí velitele svazku speciálního určení i větší počet osob. V tom případě skupiny mohou být posilovány i dalším specia-

listy, např. ženijními průzkumníky, potápěči, družstvy PTRS, operátory rádiového a radiotechnického průzkumu.

V některých situacích, kdy je nutné vést průzkum většího počtu důležitých cílů a objektů v týlu nepřítele nebo PzS SU je stanoven jen jeden úkol na malé ploše, může mít PzS SU složení i menší, např. 1 + 3 osoby.

Základním **způsobem zasazování** průzkumných orgánů speciálního určení v týlu nepřítele je vzdušná přeprava letouny **vysazením na padácích, přistáním vrtulníků** nebo kluzáků, **z visu a přízemního letu vrtulníků**.

Zasazení **letecky** je uskutečňováno jednotlivými letouny (vrtulníky) zpravidla v noci nebo za ztížených povětrnostních podmínek i ve dne.

Průzkumné orgány mohou být zasazovány podle konkrétní situace i **pěšky, na vozidlech, obrněných transportérech nebo bojových vozidel pěchoty**. V některých případech mohou být skupiny ponechány na vlastním území v prostorech, které pravděpodobně nepřítel ovládne.

K zasazení průzkumných orgánů do týlu nepřítele a k plnění bojových úkolů používá speciální průzkum různé prostředky. Základními jsou prostředky vzdušné přepravy, vysazování, přemísťování, technické prostředky průzkumu, výzbroj, munice, miny, trhaviny a rozněcovadla, prostředky spojení, speciální vybavení, výstroj a proviant.

Materiálně technické vybavení k plnění bojového úkolu v týlu nepřítele je rozděleno na materiál jednotlivců a materiál skupiny. Při kalkulaci materiálního vybavení a jeho rozložení na jednotlivce je zapotřebí přihlížet k fyzickým možnostem průzkumníků. Je nevýhodné, jestliže průměrná hmotnost zátěže jednotlivce přesáhne 30 kg.

Ke splnění bojového úkolu se **PzS SU může dělit na hlídky**. Každá hlídka plní zpravidla jeden úkol, a to buď **propátráním** stanoveného prostoru nebo **pozorováním** určeného objektu, popřípadě jeho ničení. Je nezbytné, aby každá hlídka byla materiálně vybavena na celou dobu plnění bojového úkolu.

K současnému průzkumu a plnění speciálních opatření na několika objektech nebo důležitém větším objektu, je vysazován **průzkumný odřad speciálního určení** (PzO SU), ve složení výsadkové průzkumné čtyry až roty (nebo dvě a více PzS SU), posílen dalšími specialisty a doplněn speciálními druhy materiálu.

PzO SU plní bojové úkoly v týlu nepřítele na **ploše 100 až 250 km²**. Za **přesunu** je schopen vést průzkum v pásmu širokém **až 5 km**, s tempem 2 až 3 km.h⁻¹ v noci a 3 až 4 km.h⁻¹ ve dne. **Hloubka činnosti** PzO SU může být:

- u armády 15 až 100 i více km,
- u frontu 20 až 200 i více km.

Bojová příprava a zasazení sil a prostředků speciálního průzkumu k

plnění bojových úkolů a speciálních opatření v týlu nepřítele je složitý proces, který je **ovlivněn**: neustálou bojovou pohotovostí jednotek, vysokým morálně politickým stavem, úrovní vycvičenosti příslušníků svazku, útvarů a jednotek speciálního určení, včasným a dovedným plánováním speciálního průzkumu, pevným a nepřetržitým velením a spolehlivým spojením, překvapivou a skrytou činností skupin (odřadů), včasným doplňováním osob a techniky, vysokou bdělostí, ostražitostí všech příslušníků a dodržováním zásad ochrany utajovaných skutečností a konspirace.

Činnost skupin a odřadů speciálního určení v týlu nepřítele zpravidla začíná se zahájením války. Po zasazení průzkumných orgánů do týlu nepřítele lze první průzkumové zprávy o objektech očekávat zpravidla nejdříve **za 6 až 8 hodin**.

Každá PzS SU (PzO SU) plní bojové úkoly v týlu nepřítele samostatně. Slučovat skupiny (odřady) je možné výhradně na rozkaz velitele (náčelníka) svazu, ale bude zpravidla výjimečné.

Tímto článkem sledujeme rozšířit znalosti velitelů a štábů o silách a prostředcích speciálního průzkumu a jejich základních možnostech při plnění bojových úkolů v týlu nepřítele, které je nutné brát v úvahu při plánování zpravodajského zabezpečení operací.